

GUNNAR-MARTIN KJENNER OG
MORTEN JUSTAD JOHNSEN (RED.)

IDRETT
OG JUSS

5. UTGAVE

Universitetsforlaget

Idrett og juss

Gunnar-Martin Kjenner og Morten Justad Johnsen (red.)

Idrett og juss

5. utgave

UNIVERSITETSFORLAGET

© Universitetsforlaget 2022

1. utgave 1984

2. utgave 1992

3. utgave 2004

4. utgave 2012

ISBN 978-82-15-04128-5

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS

Postboks 508 Sentrum

0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslag: Stian Hole

Sats: ottaBOK

Trykk: 07 Media – 07.no

Innbinding: Bokbinderiet Johnsen AS

Boken er satt med: Times LT Std 11/13

Papir: 90 g Amber Graphic 1,25

Forord

Denne boken er femte utgave av «Idrett og juss». De foregående bøkene ble utgitt i 1984, 1992, 2004 og 2012 med Gunnar-Martin Kjenner som redaktør. I denne utgaven er redaktørarbeidet delt mellom Kjenner og Morten Justad Johnsen.

Idrettsjussen er i stadig endring i takt med utviklingen i idrettslag, kretser og forbund, og ved lovendringer på Idrettstinget og rettsutviklingen i samfunnet. I tillegg er det et økende krav fra samfunnet for øvrig om ryddighet, innsyn og åpenhet i idrettsarbeidet, kontroll fra allmennheten, rettssikkerhet for enkeltmedlemmer, idretten som samfunnsaktør og tilliten til idrettslederne. Dette er særlig kommet til syne ved kritiske spørsmål knyttet til idrettens bruk av samfunnets midler, retten til ytringsfrihet og kravet til forsvarlig behandling av saker og enkeltmedlemmer både nasjonalt og internasjonalt.

Emnevalget i boken reflekterer denne utviklingen. Eksempler på dette er egne kapitler om nasjonal og internasjonal idrettsjuss, idrett og ytringsfrihet, idrett og arbeidsrett, idrett og konkurranserett, statlige tilskuddsordninger til idretten og idrett og skatt.

Idretten er bredt representert i befolkningen med ca. 1,5 millioner enkeltmedlemmer og ca. 130 000 valgte styremedlemmer fordelt på ca. 9500 organisasjonsledd over hele landet. Med en hyppig utskifting av tillitsvalgte er vår erfaring at kunnskapen om idrettens regler og organisering er varierende og til dels fraværende. Dersom man kombinerer det med en medlemsmasse med stadig større bevissthet knyttet til egne rettigheter, gir dette grobunn for misforståelser og konflikter. Vårt mål er derfor at denne boken skal bre kunnskap i organisasjonen. Dette kommer særlig til syne i kapitlene om idrettens organisasjonsstruktur, idrettslagene, medlemmer i idrettslag, idrettens forvaltningsregler, Idrett og straff og idrett og markedsregler.

Boken har en bred målgruppe. Den benyttes av medlemmer, tillitsvalgte, ansatte i idretten, advokater, dommere og andre interesserte i og utenfor idretten, og er pensum ved høyskoler. I tillegg er det vårt mål at den skal være pensum ved universiteter som tilbyr idrettsjuss som valgfag.

Vi vil rette en stor takk til alle de dyktige forfatterne som har bidratt til boken.

Vi vil også rette en stor takk til Universitetsforlaget for deres positive og sporty innstilling som gjorde at nok en utgave av «Idrett og juss» lot seg realisere.

Oslo, 15. juni 2022

Innholdsoversikt

Forord	5
Innledning	23
<i>Sven Mollekleiv</i>	
Kapittel 1 National og international sportsret	25
<i>Jens Evald</i>	
Kapittel 2 Idrettens organisasjonsstruktur	37
<i>Morten Justad Johnsen</i>	
Kapittel 3 Idrettslagene	52
<i>Gudmund Knudsen</i>	
Kapittel 4 Medlemmer i idrettslag	87
<i>Gunnar-Martin Kjenner</i>	
Kapittel 5 Forvaltningsregler i idretten	104
<i>Niels R. Kiær</i>	
Kapittel 6 Ytringsfrihet og idrett	123
<i>Erlend A. Methi</i>	
Kapittel 7 Idrett og straff	146
<i>Jo Stigen</i>	
Kapittel 8 Idrett og doping	212
<i>Trond Solvang</i>	
Kapittel 9 Domstolskontroll	230
<i>Trond Solvang</i>	
Kapittel 10 Idrettens markedsregler	276
<i>Pål Kleven og Tomas Kristensen</i>	

Kapittel 11 Idrett og arbeidsrett	311
<i>Andreas Messelt Ekker, Pål Kleven og Tomas Kristensen</i>	
Kapittel 12 Idrett og konkurranserett	342
<i>Bjørn A. Immonen</i>	
Kapittel 13 Statlige tilskuddsordninger for idretten	376
<i>Åsmund Berge</i>	
Kapittel 14 Idrett og erstatning	394
<i>Christian Lundin</i>	
Kapittel 15 Idrett – skatt og avgift	437
<i>Finn Lervik og Odd Anders Bøyum-Folkeseth</i>	
Forfatterpresentasjon	465
Forkortelser	471
Litteraturliste	473
Aktuelle lover	477
Lovregister	479
Domsregister	482
Stikkordregister	488

Innhold

Forord	5
Innledning	23
<i>Sven Mollekleiv</i>	
Kapittel 1 National og international sportsret	25
<i>Jens Evald</i>	
1 Indledning	25
2 National og international sportsret	25
3 Samspillet mellom statslig regulering og sportsretten	26
3.1 Indledning	26
3.2 Konventioner og EU-traktaten	27
3.3 Grunnleggende rettigheter i idretten	28
3.3.1 Internasjonale sportsorganisasjoners regler	28
3.3.2 CAS-avgjørelser vedrørende krænkelser af menneskerettighetene	30
3.4 Integrasjon af offentligretlige prinsipper i idretten	31
4 Samspillet mellom international og national sportsret	32
4.1 Indledning	32
4.2 Fotball	33
4.3 Antidoping	35
5 Oppsummering	36
Kapittel 2 Idrettens organisasjonsstruktur	37
<i>Morten Justad Johnsen</i>	
1 Innledning	37
2 Historikk	37
3 Om Norges idrettsforbund	37
4 Dagens organisering	38
5 Idrettens organisasjonsledd	40
5.1 Idrettskretser	40
5.2 Idrettsråd	41
5.3 Idrettslag	41
5.4 Særforbund	42
5.5 Særkrets/region	43
6 Sammenkjedet foreningsstruktur	44
7 Rammeverket for norsk idrett	47

7.1	Idrettens vedtak og regelverk	48
7.1.1	NIFs lov	48
7.1.2	Andre regelverk og forskrifter	49
7.1.3	Retningslinjer	49
7.1.4	Lovnormer	49
7.2	Internasjonale regler og praksis	49
7.3	Offentlige lover og reguleringer	50
7.4	Offentlige tilskudd	50
8	Internasjonal organisering	50
9	Idrett utenfor NIF	50
9.1	Organisasjoner utenfor NIF	50
9.2	Egenorganisert idrett	51
Kapittel 3 Idrettslagene		52
<i>Gudmund Knudsen</i>		
1	Innledning	52
2	Rettskilder	52
3	Allment om lagenes rettsstilling	55
4	Stiftelse av idrettslag	56
5	Lagets organisasjon – innledning	58
6	Styret	59
6.1	Styrets sammensetning og valg	59
6.2	Styrets arbeidsmåte	60
6.3	Styrets gjøremål	64
6.4	Arbeidsutvalget	68
6.5	Lederen	69
7	Grupper	70
8	Daglig leder	71
9	Refusjon av utgifter og utbetaling av honorar	73
10	Lagets representasjon utad. Hvem inngår avtaler på vegne av laget?	73
10.1	Innledning	73
10.2	Styrets representasjonsrett	74
10.3	Andre tillitsvalgtes representasjonsrett	75
10.4	Andre representanter	75
11	Styremedlemmenes og andre tillitsvalgtes ansvar	77
12	Årsmøtet	78
12.1	Allment	78
12.2	Innkalling og gjennomføring	78
12.3	Årsmøtets myndighet	80
12.4	Ekstraordinært årsmøte	83
13	Medlemsmøte	83
14	Regnskap og revisjon. Kontrollutvalget	83
15	Oppløsning mv. av laget	84
16	Idrettslagsallianser	86

Kapittel 4 Medlemmer i idrettslag	87
<i>Gunnar-Martin Kjenner</i>	
1 Innledning	87
2 Rettskilder	87
3 Opptak av medlemmer i idrettslag	88
3.1 Innmelding	88
3.2 Idrettslagets behandling av søknaden	88
3.3 Betaling av medlemskontingenten	89
3.4 Nærmere om mindreårige	89
4 Medlemmenes rettigheter	91
4.1 Innledning	91
4.2 Retten til å utøve idrettslig aktivitet	91
4.3 Forslagsrett, møterett og talerett	91
4.4 Stemmerett	92
4.5 Valgbarhet	93
4.6 Representasjonsrett	96
5 Medlemmenes plikter	96
5.1 Innledning	96
5.2 Medlemskontingenten	96
5.3 Aktivitetsavgift	97
5.4 Lojalitetsplikt	97
6 Midlertidig fratakelse av medlemskap i idrettslaget	98
6.1 Innledning	98
6.2 Vilkåret for å frata medlemskapet	98
6.3 Krav til dokumentasjon	99
6.4 Saksbehandlingen	100
6.5 Varigheten på tap av medlemskap	100
6.6 Klage til idrettskretsen	101
6.7 Ikrafttredelse	101
7 Tap av medlemskap i idrettslaget	101
8 Eksklusjon	102
9 Utmelding av idrettslaget	102
10 Gjenopptakelse av medlemskap	103
 Kapittel 5 Forvaltningsregler i idretten	 104
<i>Niels R. Kiær</i>	
1 Innledning	104
2 Kilder	105
3 Forvaltningssakenes art	106
3.1 Stor variasjon	106
3.2 Avgjørelser truffet med hjemmel i kamp- og konkurranseregler ...	107
3.3 Alminnelige disiplinærforføyninger	107
3.4 Avgjørelser med betydning for retten til å drive idrett	109
3.5 Idrettens økonomiske virksomhet	109

4	Generelle krav til idrettens saksbehandling	110
4.1	Relative krav	110
4.2	Saksforberedelsen	110
4.3	Kontradiksjon	111
4.4	Behandlingstid	111
4.5	Behandlingsform	112
4.6	Veiledningsplikt	112
4.7	Habilitetsregler	113
4.8	Avgjørelsen	114
4.9	Klage	115
4.10	Omgjøring	117
4.11	Offentlighet	117
4.12	Personvern	118
5	Myndighetsmisbruk	118
5.1	Generelt	118
5.2	Utenforliggende hensyn	119
5.3	Usaklig forskjellsbehandling	119
5.4	Vilkårlighet	120
5.5	Urimelighet	120
6	Følgene av at saksbehandlingsreglene brytes	121
7	Oppsummering	122
Kapittel 6 Ytringsfrihet og idrett		123
<i>Erlend A. Methi</i>		
1	Innledning	123
2	Ytringsfriheten overordnet	123
2.1	Regulering og begrunnelse	123
2.2	Begrensninger av ytringsfriheten	124
3	Grunnloven § 100 – særlig tredje ledd og virkning overfor private	125
4	Internasjonal regulering – særlig EMK artikkel 10 og sikringsplikt	126
4.1	EMK artikkel 10 og SP artikkel 19	126
4.2	Statens sikringsplikt	126
4.3	Sikringsplikten på idrettens område	127
5	Grenser for ytringsfriheten i idretten – overordnet	129
5.1	Grunnlag i avtale	129
5.2	Ytringsfrihetens betydning for idrettens ytringsgrenser	130
6	Ytringsgrenser i NIF-loven	130
6.1	Innledning	130
6.2	Seksuell trakassering	131
6.3	Uriktige eller villedende opplysninger	131
6.4	Diskriminerende eller hatefull ytring	131
6.5	Opptrer uredelig eller uhøvisk	133
6.6	Klart kan skade idrettsarbeidet eller idrettens anseelse	135
6.7	Utfordringer med skjønnsmessige ytringsreguleringer	136

6.8	Disiplinærforføyninger	136
6.9	Sanksjonering etter særforbunds regler	137
6.10	Tribunebråk	137
7	Ytringsgrenser gjennom avtale og lojalitetsplikt	138
7.1	Overlappende grunnlag	138
7.2	Lojalitetsplikt i idrettens arbeidsforhold	138
7.3	Lojalitetsplikt i idrettens foreningsforhold	139
8	«Regel 50» og internasjonale ytringsgrenser	140
9	Tolkning av ytringer	141
10	Innsyn og åpenhet	143
10.1	Åpenhet om opplysninger	143
10.2	Åpenhet i rettsprosesser	144
10.3	Åpenhetskultur og ytringsklima	144
10.4	Varsling	145
Kapittel 7 Idrett og straff		146
<i>Jo Stigen</i>		
1	Innledning	146
2	Alminnelige strafferettslige prinsipper	148
2.1	Begrepet «straff» og straffens begrunnelse	148
2.2	Den strafferettslige ansvarslæren	149
2.2.1	Innledning	149
2.2.2	Lovskravet	149
2.2.3	Subjektiv skyld	151
2.2.4	Straffrihetsgrunner	153
2.2.5	Strafferettslig skyldevne	154
2.2.6	Rettsuvitenskap	155
2.3	Forsøk og medvirkning	156
2.3.1	Forsøk	156
2.3.2	Medvirkning	158
2.4	Foreldelse	159
3	Idrettens straffebestemmelser	161
3.1	Innledning	161
3.2	Straffebestemmelsenes virkeområde	162
3.3	De straffbare handlingene	165
3.3.1	Innledning	165
3.3.2	Handlingene i NIFs lov § 11-4 (1)	166
3.3.3	Tribunevold mv. § 11-4 (2)	178
3.3.4	Manipulering av idrettskonkurranser, § 11-20	179
3.4	Virkningen av at vilkårene for straff er oppfylt	185
3.4.1	Innledning	185
3.4.2	Straffer	185
3.4.3	Straffutmåling	190
3.4.3.1	Innledning	190

3.4.3.2	Skjerpende omstendigheter	190
3.4.3.3	Formildende omstendigheter	192
3.4.4	Påtaleunnlattelse	193
4	Saksbehandlingen i idrettens straffesaker	193
4.1	Innledning	193
4.2	Påtale til Domsutvalget	194
4.2.1	Innledning	194
4.2.2	Påtalnemnda	194
4.2.3	Anmodning til Påtalnemnda om påtale	195
4.2.4	Direkte påtale fra organisasjonsledd	196
4.3	Domsorganenes sammensetning	197
4.4	Inhabilitet	198
4.5	Domsutvalgets innledende behandling	199
4.6	Suspensjon	200
4.7	Utredningsplikt, kontradiksjon og bevisspørsmål	202
4.8	Forholdet mellom påtalen og domsorganets avgjørelse	204
4.9	Begrunnelse, orientering til partene og offentlighet	206
4.10	Anke til Appellutvalget	207
4.11	Ikrafttredelse og fullbyrding	208
4.12	Gjenoptakelse og benådning	208
4.13	Saksomkostninger og utgiftsdekning	210
Kapittel 8	Idrett og doping	212
	<i>Trond Solvang</i>	
1	Generelt om doping og dopingovertredelse	212
2	Historikk	214
2.1	Rettslige dilemmaer ved dopingovertredelse basert på positiv prøve	214
2.2	Opptakt til og innføring av WADA-koden	216
3	WADA-koden – utvalgte emner	218
3.1	Regelbrudd og dopingbegrepet	218
3.2	Nærmere om straff (utestengelse)	220
3.2.1	Straffereglene i et nøtteskall	220
3.2.2	Skyldpresumsjon og omvendt bevisbyrde	221
3.2.3	Det strenge aktsomhetskravet	223
3.2.4	Utestengelsens lengde og sivilrettslige proporsjonalitetsprinsipper	224
3.2.5	Skyldspørsmål og terskelverdier	225
3.3	Nærmere om resultattap	226
3.3.1	Utgangspunkter	226
3.3.2	Resultattap ved tilgrensende øvelser i samme arrangement	228
3.3.3	Resultattap for andre utøvere enn regelovertrederen – lagsport	228

Kapittel 9 Domstolskontroll	230
<i>Trond Solvang</i>	
1 Innledning	230
2 Et oversiktsbilde	231
2.1 Nasjonal rett – generelt	231
2.2 Voldgift og idrettsvoldgift	232
2.3 Tvisteløsning og idrettens internasjonale aspekter – noen utgangspunkter	234
2.4 Ensretting av internasjonal idretts rettspleie – CAS, voldgift og sveitsisk rett	234
2.5 Det internasjonale aspektet og betydningen av EMK og EMD	237
2.6 Betydningen av EU-rett og EU-domstolen – med paralleller til tysk og sveitsisk rett	239
2.7 Sammenfatning rundt dragkampen mellom idrettens rettspleie og sivile domstoler	240
3 Utvalgte temaer rundt domstolsprøving under norsk rett	242
3.1 Generelt om prosessforutsetninger og rettslig interesse	242
3.2 Rettslig interesse ved tvist rundt «spilletts regler»	246
3.3 Voldgift – tvungen idrettsvoldgift og domstolsprøving	250
3.3.1 Problemstilling – betydningen av EMK	250
3.3.2 En høyesterettsavgjørelse til illustrasjon	251
3.3.3 EMD-saken Ali Riza mfl. mot Tyrkia	253
3.3.4 Refleksjoner rundt EMD-dommens betydning for norsk rett	255
3.3.5 Norsk idrettsvoldgift og materiell (innholdsmessig) domstolsprøving	258
4 Sveitsisk rett og betydningen for norske utøvere	261
4.1 Oversikt – problemstilling	261
4.2 Spørsmålet om CAS' uavhengighet	261
4.2.1 Historikk rundt sveitsisk høyesteretts vurdering av CAS' uavhengighet	261
4.2.2 Pechstein-saken – dens bakgrunn i tysk rett	262
4.2.3 EMD-saken Mutu og Pechstein mot Sveits	265
4.2.4 Sammenfatning rundt spørsmålet om CAS' uavhengighet ...	266
4.3 Sveits og materiell (innholdsmessig) overprøving av CAS-dommer	267
4.3.1 Innledning	267
4.3.2 Matuzalem-saken	267
4.3.3 Guerrero-saken	271
4.3.4 Sammenfatning og refleksjoner over sveitsisk rett	274

Kapittel 10 Idrettens markedsregler	276
<i>Pål Kleven og Tomas Kristensen</i>	
1 Innledning	276
1.1 Oversikt	276
1.2 Kort om forholdet mellom elite- og breddeidretten mv.	277
2 Kapittel 13: Avtaler og samarbeid mellom idrettens organisasjonsledd og næringslivet	277
2.1 De grunnleggende vilkårene når idretten etablerer samarbeid med næringslivet	277
2.1.1 Hvem omfattes av begrepet «organisasjonsledd?»	278
2.1.2 Hvem omfattes av begrepet «næringslivet?»	278
2.1.3 Hvilke «avtaler» omfattes?	280
2.1.4 Om begrepet «idrettens frie stilling» mv.	280
2.2 NIFs lov § 13-4 – forvaltning av deler av et idrettslags virksomhet	284
2.3 Selskapsmodeller internasjonalt innen fotball	287
2.3.1 Innledning	287
2.3.2 Rettslig regulering i Danmark	287
2.3.3 Nasjoner med investorbegrensninger	287
2.4 Særlig om FIFAs forbud mot tredjepartsinvesteringer i fotballspillere	288
2.5 Avtaler som ikke omfattes av NIFs lov § 13-4	289
2.5.1 Overføring av et idrettsarrangement til et selskap	289
2.5.2 Avtaler om treningssamarbeid – såkalte «teams»	290
2.5.3 Særlig om profesjonelle team innen sykkelporten	292
3 Om NIFs lov kapittel 14: Idrettens markeds- og rettighetsbestemmelser	292
3.1 Innledning	292
3.2 Idrettsarrangementer	293
3.2.1 Generelt	293
3.2.2 Nærmere om eiendomsretten til idrettsarrangement	295
3.2.3 Særlig om medierettigheter	296
3.2.3.1 Generelt	296
3.3 Eiendomsretten til utøverens navn, bilde og signatur (image rights)	298
3.3.1 Nærmere om utøverens medvirkningsplikt etter NIFs lov § 14-5	298
3.3.1.1 Kort om ansatte utøvers rett til å inngå private markedsavtaler	304
3.3.2 Nærmere om begrensning 1) amatørregelen	305
3.4 Oppsummering og kort om konflikthåndtering	308
3.5 Enkelte særspørsmål knyttet til arrangørrettighetene	308
3.5.1 Filming mv. under arrangementer	308
3.5.2 Særlig om «plotting»	309

Kapittel 11 Idrett og arbeidsrett	311
<i>Andreas Messelt Ekker, Pål Kleven og Tomas Kristensen</i>	
1 Innledning	311
2 Midlertidige ansettelser i idretten	311
2.1 Innledning	311
2.2 Om innholdet i unntaket i bokstav e)	312
2.2.1 Hvilke idrettslige foreninger/rettssubjekter omfattes av ordlyden «den organiserte idretten»?	313
2.2.2 Hvilke stillinger omfattes av unntaket?	315
2.3 Øvrige relevante forhold knyttet til idrettens unntak i bokstav e) ...	318
3 Utøveravtaler	319
3.1 Innledning	319
3.2 Nærmere om utøveravtaler	320
3.2.1 Innhold	320
3.2.2 Arbeidsavtale eller «annen avtale»?	320
3.2.3 Kort om deltids spillerkontrakter innen idretten	321
3.3 Særlige aktuelle problemstillinger	322
3.3.1 Opphør av arbeidsavtaler (spillerkontrakter) innen fotball, håndball og ishockey	322
3.3.2 Permitteringer innen idretten	325
4 Treneravtaler	327
4.1 Innledning	327
4.2 Hva bør en standard ansettelseskontrakt for en trener inneholde? ..	328
4.3 Opphør av trenerkontrakter	329
4.3.1 Innledning	329
4.3.2 Opphør på grunnlag av oppsigelse	330
4.3.2.1 Oppsigelse begrunnet i virksomhetens eller arbeidsgivers forhold	330
4.3.2.2 Oppsigelse begrunnet i arbeidstakers forhold	330
4.3.3 Opphør på grunnlag av avskjed	331
4.3.4 Uoppsigelige kontrakter	332
4.3.4.1 Er det rettslig adgang til å inngå uoppsigelige kontrakter?	332
4.3.4.2 Opphør av uoppsigelige kontrakter	332
4.4 Oppsummering	333
5 Varsling i idretten	333
5.1 Innledning	333
5.2 Kort om arbeidsmiljøloven kapittel 2 A om varsling	334
5.3 Om varsling for medlemmer tilsluttet NIF	335
5.3.1 Innledning	335
5.3.2 NIFs straffebud som er relevante for varsling	336
5.3.2.1 Om bokstav a)	336
5.3.2.2 Om begrepet «uhøvisk» i bokstav b)	337

5.3.2.3	Om «seksuelle overgrep» og «seksuell trakassering» i bokstav b)	338
5.3.2.4	Om «rettsstridig vold» i bokstav b)	338
5.3.2.5	Om diskriminerende og hatefulle ytringer i bokstav i)	339
5.3.3	Avsluttende kommentarer om NIFs «varslingssystem»	340
Kapittel 12	Idrett og konkurranserett	342
	<i>Bjørn A. Immonen</i>	
1	Innledning	342
2	Rettskildebildet i EØS-retten	344
3	Konkurransereglens rekkevidde	345
3.1	Generelt	345
3.2	Kort om hvorfor konkurranseretten kommer til anvendelse innenfor idretten	346
3.3	Konkurranserettens foretaksbegrep når det gjelder idretten	348
3.4	Forbudet mot konkurransebegrensende samarbeid	351
3.4.1	Vilkårene for at det skal foreligge konkurransebegrensende samarbeid	351
3.4.2	Nærmere om unntaket i konkurranseloven § 10 tredje ledd	353
3.5	Dominerende stilling	354
3.5.1	Forskjellen mellom den idrettsmessige og konkurranserettslige dominerende stilling	354
3.5.2	Dominerende stilling i konkurranserettslig kontekst	355
3.5.3	Objektiv og proporsjonal adferd	356
4	Konkurranseretten i praksis	356
4.1	Innledning	356
4.2	Muligheten for enkeltutøvere til å inngå individuelle sponsoravtaler	357
4.2.1	Innledning	357
4.2.2	«Lex Northug»	357
4.2.3	Kristoffersen-saken	358
4.2.4	Oppsummering	360
4.3	Særlig om salg av rettigheter til visning av idrettsarrangementer	361
4.3.1	Innledning	361
4.3.2	Hvilke konkurranserettslige problemer kan salg av TV- og medierettigheter føre til?	361
4.3.3	Eksempler fra praksis	362
4.3.3.1	Champions League-saken	362
4.3.3.2	Premier League-saken	363
4.3.3.3	Bundesliga-saken	364
4.3.3.4	Konkurransetilsynets praksis	364
4.3.3.5	Oppsummering	367
4.4	Sportsrettigheter over landegrensene	367

4.5	Særlig om kringkastingsforskriften kapittel 5 – om utnyttelse av rettigheter til fjernsynsoverføring av begivenheter av vesentlig samfunnsmessig betydning	368
4.6	Særlig om salg av billetter til idrettsarrangementer	370
5	Statsstøtte	371
5.1	Vilkårene for at det skal foreligge statsstøtte	371
5.2	Lovlig statsstøtte til idretten	373
5.2.1	Innledning	373
5.2.2	Sandefjord Fotball	373
5.2.3	Vålerenga Fotball	374
5.2.4	Oppsummering	374
5.3	Konsekvensen av å ha mottatt ulovlig statsstøtte	375
Kapittel 13 Statlige tilskuddsordninger for idretten		376
<i>Åsmund Berge</i>		
1	Innledning og oversikt	376
1.1	Spillemidler	376
1.2	Statsmidler	377
2	Spillemidler	378
2.1	Innledning	378
2.2	Hovedfordelingen	379
2.3	De enkelte tilskuddsordningene – finansiert med spillemidler	380
2.3.1	Tilskudd til Idrettsanlegg i kommunene (post 1 i Hovedfordelingen)	380
2.3.2	Tilskudd til utstyr (post 1.4 i Hovedfordelingen)	386
2.3.3	Tilskudd til nasjonalanlegg (post 2.1 i Hovedfordelingen)	387
2.3.4	Tilskudd til spesielle anlegg (post 2.2 i Hovedfordelingen)	388
2.3.5	Tilskudd til fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag (post 4.2 i Hovedfordelingen)	388
2.3.6	Tilskudd til arrangementer (post 4.5 i Hovedfordelingen)	389
2.3.7	Tilskudd til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (post 5 i Hovedfordelingen)	389
2.3.8	Tilskudd til lokale lag og foreninger (post 6 i Hovedfordelingen)	390
2.4	Tilskudd i annen form – grasrotandel – men også spillemiddelfinansiert	390
3	Statsmidler	391
3.1	De enkelte tilskuddsordningene – finansiert med statsmidler i form av merverdiavgiftskompensasjon	391
3.1.1	Merverdiavgiftskompensasjon ved idrettens kjøp av varer og tjenester	391
3.1.2	Merverdiavgiftskompensasjon ved idrettens bygging av idrettsanlegg	392

Kapittel 14 Idrett og erstatning	394
<i>Christian Lundin</i>	
1 Innledning	394
1.1 Litt om emnet – avgrensninger	394
1.2 Andre dekningsformer – NAV og forsikringsavtaler	395
2 Generelt om erstatningsreglene	397
2.1 Erstatningsrettens begrunnelse	397
2.2 Rettskilder	398
2.3 Grunnvilkårene for erstatningsansvar	399
2.3.1 Utgangspunkt	399
2.3.2 Ansvarsgrunnlaget	399
2.3.3 Skade	402
2.3.4 Årsakssammenheng	402
2.4 Særlig om yrkesskader	403
2.4.1 Generelt	403
2.4.2 Nærmere om ulykkesbegrepet	403
2.5 Nærmere om utmåling og foreldelse av erstatningskrav	406
2.5.1 Individuell utmåling	406
2.5.2 Standardisert utmåling	408
2.5.3 Foreldelse	409
2.6 Skadelidtes forhold	409
3 Erstatningsansvar for arrangør og eier av idrettsanlegg	410
3.1 Utgangspunkt	410
3.2 Forholdet mellom arrangør og eier – hvem er ansvarlig?	411
3.3 Noen typetilfeller	413
3.4 Betydning av ansvarsfraskrivelser og skadelidtes forhold	426
3.5 Betydning av ansvarsforsikring	426
4 Utøverens erstatningsansvar	427
4.1 Generelle utgangspunkter	427
4.2 Noen typetilfeller	430
4.2.1 Lagspill	430
4.2.2 Kampidretter	432
4.2.3 Andre idrettsgrener	433
4.3 Betydning av ansvarsforsikring	436
Kapittel 15 Idrett – skatt og avgift	437
<i>Finn Lervik og Odd Anders Bøyum-Folkeseth</i>	
1 Innledning	437
1.1 Hvorfor lære om skatt?	437
1.2 Om videre fremstilling	438
1.3 Litt om lovgrunnlagene	438
2 Inntektsskatt	438
2.1 Hvem er skattepliktig til Norge?	438
2.1.1 Personlige skattytere	438

2.1.2	Upersonlige skattytere	439
2.2	Grunnleggende prinsipper i inntektsbeskatning	440
2.2.1	Generelt	440
2.2.2	Hva anses som skattepliktig inntekt?	440
2.2.3	Hva anses som fradragsberettigede kostnader?	441
2.2.4	Tidfesting	441
2.3	Skattlegging av idrettslag	442
2.3.1	Skattefritak etter sktl. § 2-32	442
2.3.2	Skattepliktig inntekt etter sktl. § 2-32 (2)	443
2.3.3	Fradrag for kostnader	444
2.4	Særlig om skattlegging av idrettsutøvere	445
2.4.1	Hvilke idrettsutøvere er skattepliktige?	445
2.4.2	Hvilke ytelser er skattepliktige?	446
2.4.3	Hvilke kostnader er fradragsberettiget?	446
2.4.4	Særlig om skattlegging av idrettsutøvere med midler i særforbundenes fond for aktive idrettsutøvere	447
2.4.4.1	Innledning	447
2.4.4.2	Nærmere beskrivelse av fondsordningen	447
2.5	Artistskatteloven mv.	448
2.5.1	Om beskatning av idrettslags og idrettsutøveres opptreden i andre land	448
2.5.2	Hvem skattlegges etter artistskatteloven?	449
2.5.3	Skattegrunnlag og skattesats	450
3	Arbeidsgiveravgift	450
3.1	Hva er arbeidsgiveravgift?	450
3.2	Arbeidsgiveravgiftsgrunnlaget og satsen	450
3.3	Fritak for idrettslag med lave lønnsutbetalinger	451
4	Merverdiavgift	452
4.1	Generelt om merverdiavgiftsretten	452
4.1.1	Hva er merverdiavgift?	452
4.1.2	Merverdiavgiftssystemet og begrepsavklaringer	452
4.1.3	Om hvem som er merverdiavgiftspliktig og registreringspliktig	455
4.1.4	Hva er merverdiavgiftspliktig?	455
4.1.5	Satser	456
4.1.6	Merverdiavgiftsgrunnlaget	456
4.2	Merverdiavgift konkret knyttet til idrett	456
4.2.1	Merverdiavgiftsplikten	456
4.2.1.1	Rett til å overvære idrettsarrangementer	456
4.2.1.2	Rett til å utøve idrettsaktiviteter, premiepenger mv.	457
4.2.1.3	Omsetning av utøvere	457
4.2.1.4	Kontingenter	458
4.2.1.5	Sponsorinntekter og reklameinntekter	458

4.2.1.6	Kioskvirksomhet/servering	458
4.2.1.7	Salg av idrettsutstyr, supporterutstyr mv.	459
4.2.1.8	Salgsaksjoner mv.	459
4.2.1.9	Lotterier	459
4.2.1.10	Salg av gjenstander til betydelig overpris	460
4.2.1.11	Omsetning av instruktør- og trenertjenester	460
4.2.1.12	Omsetning og utleie av fast eiendom	460
4.2.2	Om fradrag for inngående avgift	461
4.2.2.1	Hovedregelen	461
4.2.2.2	Fordeling av fradrag for fellesanskaffelser til bruk både innenfor og utenfor avgiftspliktig omsetning	461
4.2.2.3	Justering av inngående merverdiavgift	463
4.2.3	Merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner ..	463
4.2.3.1	Generell kompensasjonsordning	463
4.2.3.2	Kompensasjonsordningen for bygg av idrettsanlegg	464
	Forfatterpresentasjon	465
	Forkortelser	471
	Litteraturliste	473
	Aktuelle lover	477
	Lovregister	479
	Domsregister	482
	Stikkordregister	488

Innledning

Sven Mollekleiv

I et stadig mer komplekst og sammensatt samfunn er det viktig å ha forståelse for roller, ansvar og myndighet. Dette er helt nødvendig for å kunne praktisere god ledelse. Og her kan og bør jussen være et viktig og hjelpsomt redskap.

All god ledelse handler om å utvikle og etterleve en god og lærende kultur som er forankret i formål, visjon og verdier. For idretten er denne verdibasen tydelig og lett tilgjengelig. Og for jussen bør dette, så langt det er mulig, vektlegges når man tolker loven. Dersom lovverket ikke er forankret i formålet og verdiene eller tilrettelegger for at intensjonen i lovene etterleves, bør idretten selv ta ansvar for at lovene endres.

Jussen hjelper oss til å sikre en ryddig, rettferdig og funksjonell praksis. Jussen kan klargjøre idrettens relative selvstendighet samtidig som den knytter idretten til samfunnets øvrige lover og rammevilkår. Noen saker er for øvrig for viktige til å overlates til juristene alene, de må forvaltes av idrettsdemokratiet. Norge er verdens mest frivillige samfunn, og det er frivilligheten som bidrar til å gi idretten en unik posisjon i Norge. Idrettsdemokratiet sikrer forankring og eierskap, det skal prioritere og beslutte. Jussen skal bidra til å bevare dette demokratiet og styrke det.

Boken «Idrett og juss» hjelper ledere i alle ledd til å bevisstgjøre seg sitt ansvar. Boken gir også jurister nødvendig kunnskap om idrettens organisering og juridiske utfordringer og dilemmaer innenfor:

- rettsikkerhet
- forvaltningsregler
- ytringsfrihet
- internasjonal tilknytning, nasjonale og internasjonale rettsregler for idretten
- idrett og konkurranserett

Dette er temaer som alle hører sammen. De bidrar til klargjøring av roller, mandat, ansvar og myndighet, samt god forståelse av at rettigheter og plikter må forankres i en god kultur. En god forståelse av organisasjonens struktur og bevissthet om hvem man er til for, bidrar ofte til å finne gode løsninger i konflikter.

Spørsmålene og utfordringene idretten og jussen må løse sammen, er mange:

- Hvordan kan vi sikre god rekruttering til frivillige lederroller samtidig som vi krever at ledere har tilstrekkelig kompetanse og tar det ansvar lederrollen tilsier?
- Hvordan etablere en åpenhetskultur som gir innsyn i prosesser og beslutninger og viser bruk av ressursene?
- Hvordan kan vi sikre en forsvarlig saksbehandling?
- Hvordan kan vi garantere rettsikkerhet for alle?

Det er en diskusjon i idretten om hvordan man kan sikre en trygg rett til varsling og en forsvarlig og rettferdig saksbehandling.

Idretten bør vurdere en ombudsmannsordning.

Ombudsmann er et norsk/svensk ord som i dag er dagligtale i veldig mange språk. Det innebærer en funksjon som sikrer retten til å bli hørt, til å varsle, til å få sin sak behandlet konfidensielt og til å få råd om videre saksbehandling. Det offentlige har etablert en rekke ombud for å styrke rettsikkerheten. I arbeidet med å ivareta sitt samfunnsansvar og utvikle godt styresett har deler av næringslivet etablert en uavhengig ombudsmannsfunksjon. Det sikrer varsling og mulighet for å ivareta ansattes rettigheter. Dette er en god investering idretten bør vurdere.

Idrett og jus er også relevant i vurderingen av hvor langt retten til ytring strekker seg. Har alle retten til å ytre seg om alt alltid? Hvor langt kan man gå i å kritisere andre? Disse spørsmålene knytter seg ofte opp mot lojalitet og roller. Noe er juridiske forpliktelser, som i personalsaker. Noe er rett og plikt til å si fra. Noe er lojalitet til verdier og ikke til ledere som utøver dårlig lederskap og bryter lover.

Grunnloven verner retten til å fremsette saklige ytringer, og straffeloven forbyr enkelte usaklige ytringer. På samme måte har idretten vedtatt regler som forbyr enkelte usaklige ytringer og regulerer medlemmenes adferd innenfor idrettsorganisasjonen. Jussen har et ansvar i å slå tydelig fast at utøvere har rett til å ytre seg om sitt syn på menneskerettighetene. En rettighet som hverken kan frata eller erstatte det ansvar idrettens ledere har for å sikre at menneskerettighetene blir overholdt lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Det bringer oss rett inn på internasjonale rettsregler for idretten. Lederne i alle organisasjoner og særforbund har en forpliktelse til å kjenne til og følge de reglene de er underlagt. Det gjelder doping, så vel som konkurranseregler og andre adferdsregler.

Boken «Idrett og juss» er et nyttig bidrag til kunnskap og bevissthet. Boken er også en klar utfordring til ledere om å oppdatere lover og regler slik at de fyller fremtidens forventninger til etterlevelse og integritet, samtidig som de er i tråd med idrettens formål og verdier.

National og international sportsret

Jens Evald

1 Indledning

Moderne sportsret, på norsk *idrettsjuss*, er kendetegnet ved at være både *national* og *international*, i hvert fald omfatter retskilderne national lovgivning og retspraksis, internationale konventioner, EU- og EFTA-ret og retspraksis, regler fastsat af nationale og internationale sportsorganisationer samt praksis herfra. Endvidere har sportsretten berøring med mange forskellige juridiske discipliner som blandt andet folkeret, EU- og EFTA-ret, foreningsret, kontraktsret, forvaltningsret, strafferet, erstatningsret, skatteret, konkurrenceret mv. Det er disse mange forskellige retskilder, som her samlet betegnes: national og international sportsret.

Moderne idrettsjuss

Formålet med dette kapitel er for det første at give en oversigt over national og international sportsrets hovedområder (jf. afsnit 2), for det andet at vise samspillet mellem sportsretten og samfundets almindelige regler (jf. afsnit 3) og for det tredje at vise samspillet mellem den internationale og national sportsret (jf. afsnit 4).

2 National og international sportsret

National og international sportsret kan systematisk inddeles i tre hovedområder:¹

Sportens tre hovedområder

Det første hovedområde omfatter regler fastsat af sportens egne organisationer (nationale og internationale) samt praksis herfra. Disse regler benævnes *lex sportiva* og omfatter tre hovedtyper af regler:

Det første hovedområde

- i) *Spilregler* («rules of the game»), dvs. regler for den pågældende idrætsgren, f.eks. *offside*-reglen i fodbold.
- ii) *Konkurrenceregler* («competition rules»), dvs. regler for deltagelse, udtagelse (alder, nationalitet, køn, opførsel mv.), antidoping-

¹ Jf. Jens Evald mfl., *Dansk og international sportsret*, 3. udg. 2021, s. 25 f.

regler, udpegning af byer som vært for store idrætsbegivenheder mv.

iii) *Klubregler/foreningsregler* («club rules»), f.eks. regler for medlemskab og valg af formand, afholdelse af generalforsamling, regler for eksklusion af medlemmer mv.

Det andet hovedområde

Det andet hovedområde omfatter den mellemstatslige og EU- og EFTA-retlige regulering af sporten og omfatter blandt andet følgende:

«The European Sport for All Charter» (1975), som i 1992 blev til «The European Sport Charter» (revideret 2001), Europarådets «The European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events» (1985), som i 2016 blev suppleret af Europarådets konvention «Integrated Safety, Security and Service Approach at Sports Events», Europarådets «Anti-Doping Convention» (1989), UNESCO's «International Charter of Physical Education and Sport» (1978), UNESCO's «International Convention against Doping in Sport» (2005), Europarådets «Convention on the Manipulation of Sports Competitions» (2014). Siden 1974 har EU-Domstolen i en række sager behandlet sportens forhold til EU-retten, og med artikel 165 i Lissabon-traktaten (2009) fik traktaten sin egen sportsartikel. EU-Domstolens domme har ikke alene betydning for medlemsstaternes lande, men også for Norge, der som medlem af Den Europæiske Frihandels-sammenslutning (EFTA) er omfattet af samarbejdsaftalen med EU (EØS-aftalen) og dermed er en del af EU's indre marked.

Det tredje hovedområde

Det tredje hovedområde omfatter den sportsrelaterede ret, og det vil i denne sammenhæng sige statslig lovgivning, som ikke regulerer sporten direkte, men som har betydning for sporten, for eksempel erstatnings- og strafferetten, konkurrenceretten, skatteretten mv.

Inddelingen i de tre hovedområder er gjort for at skabe overblik over de nationale og internationale retskilder, som er relevante for sporten. Inddelingen har ingen retlig relevans, og eventuelle afgrænsningsspørgsmål, eksempelvis mellem lovgivning, der direkte henholdsvis indirekte regulerer sporten, har ingen retlig relevans.

3 Samspillet mellem statslig regulering og sportsretten

3.1 Indledning

Sportens opbygning

Nationale og internationale sportsorganisationer er foreninger og har dermed ret til at fastsætte egne regler for deres medlemmer, med de begrænsninger, der følger af statslig regulering. Til trods for

foreningsfriheden (autonomien), har sporten indrettet sig såvel organisatorisk som retligt på en måde, der minder om en traditionel statsforfatningsretlig opbygning. Den Internationale Olympiske Komité (IOC) og de internationale som nationale sportsorganisationer har klare regler om magtadskillelse mellem lovgivende, udøvende og dømmende funktioner, ligesom tvistbehandlingen har tilnærmet sig en kombination af det almindelige domstolssystem og det forvaltningsretlige system både hvad angår formen og de retlige principper, der anvendes. Denne udvikling har stået på siden 1990'erne og skyldes en række forskellige forhold. For det første det internationale samfunds påvirkning af idrætten gennem konventioner og EU-traktaten (jf. afsnit 3.2.), for det andet sportsorganisationernes indskrivning af grundlæggende rettigheder i deres regelsæt (jf. afsnit 3.3.) og for det tredje integrationen af offentligretlige principper, herunder straffe- og forvaltningsretlige principper i sportsretten (jf. afsnit 3.4).

3.2 Konventioner og EU-traktaten

Op gennem 1970'erne begyndte en række europæiske lande i stigende grad at interessere sig for sportens organisation, autonomi og regler. I 1970'erne var Europarådet den første mellemstatslige organisation, som fattede interesse for idrætten, og i 1976 udmøntede det sig i «The European Sport for All Charter», som i 1992 blev til «The European Sport Charter» (revideret 2001). I 1978 vedtog FN (UNESCO) «International Charter of Physical Education and Sport». Såvel Europarådet som UNESCO har fra begyndelsen haft et dobbelt formål for øje, nemlig på den ene side at anerkende (stiltiende eller direkte) idrættens frihed til at fastsætte sine egne regler og på den anden side at lede udviklingen af idrætten i en bestemt retning mod anerkendelse og inkorporering af grundlæggende værdier og rettigheder i form af menneskerettigheder, demokrati, retsstatsprincipper, kampen mod racisme mv. Det er i vid udstrækning også lykkedes, i hvert fald har IOC samt nationale og internationale sportsorganisationer tilpasset deres regler, således at de i dag harmonerer med de politiske og retlige værdier, som er udtrykt i de netop nævnte konventioner, jf. nedenfor afsnit 3.3.

Den samme tilpasning er sket til EU- og EFTA-retten, hvor EU-Domstolen og EFTA-Domstolen i en lang række afgørelser har taget stilling til, om forskellige sportsregler var forenelige med EU- og EFTA-retten. EU-Domstolen har i flere domme fastslået, at bestemmelserne om fri bevægelighed (artikel 45), tjenesteydelsers fri bevægelighed (artikel 56) og fri konkurrence (artikel 101) i EU-traktaten også skal overholdes, når nationale og internationale sportsorganisationer fastsætter regler, blandt andet om adgangen til at deltage

Konventioner

EU- og EFTA-retten

i konkurrencer.² Som eksempler kan nævnes regler om spillerlicenser, transfervinduer, frigørelse fra aktuel klub og godtgørelse for faktiske udviklingsomkostninger.³

3.3 Grundlæggende rettigheder i idrætten

3.3.1 Internationale sportsorganisationers regler

Grundlæggende rettigheder

Med grundlæggende rettigheder menes her rettigheder, som er indeholdt i FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne (1948), konventioner, traktater og grundlove, for eksempel respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettigheder, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal.⁴

Grundlæggende rettigheder i Det Olympiske Charter

Internationale sportsorganisationer har i deres regelsæt indarbejdet bestemmelser om grundlæggende rettigheder, for eksempel i IOC's *Olympiske Charter*, som indeholder en række bestemmelser om beskyttelse af menneskerettigheder, for eksempel punkt 4 om de fundamentale olympiske principper, hvor det hedder:

«The practice of sport is a human right. Every individual must have the possibility of practising sport, without discrimination of any kind and in the Olympic spirit, which requires mutual understanding with a spirit of friendship, solidarity and fair play.»

I IOC's Olympic Host Contract (OHC), artikel 13.2 (a), bestemmes, at værtsbyen har pligt til at forbyde enhver form for diskrimination med hensyn til et land eller en person baseret på race, farve, køn, seksuel orientering, sprog, religion, politisk eller andet tilhørsforhold, national eller social oprindelse, ejendom, fødsel eller anden status. Opfylder værtsbyen ikke denne forpligtelse, kan IOC beslutte at fratage værtskabet. En sådan beslutning kan indbringes for CAS, jf. artikel 51 OHC.

Grundlæggende rettigheder i World Anti-Doping Code

Beskyttelsen af menneskerettighederne, herunder retten til en retfærdig høring, er indeholdt i *WADC* (2021, s. 8), hvor det hedder:

«Rule of law – to ensure that all stakeholders have agreed to submit to the Code and the International Standards, and that all measures taken in application of their anti-doping programs respect the Code, the International Standards, and the principles of proportionality and human rights.»

2 Jf. Lars Halgreen mfl., *Dansk og international sportsret*, 3. udg. 2021, s. 317 ff.

3 Jf. nærmere om EU- og EFTA-ret, Andreas Ekker, kapitel 13 «Idrett og fri flyt av arbeidskraft og tjenester», i 4. udgave av *Idrett og juss*, og Bjørn A. Immonen, «Idrett og konkurranserett», i kap. 12 nedenfor.

4 Dette afsnit er baseret på notatet «Sport and Human Rights. Overview from A CAS perspective (status 16 April 2021)» udarbejdet af CAS. Notatet kan downloades på CAS's hjemmeside.

Idrett og juss har siden den første utgaven i 1984 vært den ledende fremstillingen av idrettens reguleringer i Norge. Boken henvender seg til idrettsutøvere, ledere og tillitsvalgte samt jurister og andre med interesse for idrettsjuridiske problemstillinger. Boken er tilpasset undervisning på høyskole- og universitetsnivå.

Denne femte utgaven er gjennomrevidert med flere nye forfattere og endret kapittelinndeling.

Idrett og juss behandler de klassiske rettsområdene i idretten, som idrettens organisasjonsstruktur, selvdømme og rettsforholdet til medlemmer og ansatte. I tillegg behandles andre sentrale rettsområder som arbeidsrett, erstatningsrett, skatterett og merverdiavgift. Nytt i femte utgave er egne kapitler om idrettens autonomi, domstolskontroll med vedtak og domsavgjørelser innen idretten, idrett og menneskerettigheter samt statlige tilskuddsordninger til idretten.

Redaktører for boken er Gunnar-Martin Kjenner og advokat Morten Justad Johnsen.

.....

Kjenner har mer enn 40 års erfaring fra arbeid innen idrettsjussen som advokat, lisensiert spilleragent, tillitsvalgt og foreleser på høyskolenivå. Han var initiativtaker og første styreleder i Norsk Idrettsjuridisk Forening. Kjenner fikk i 2022 Norges idrettsforbunds hederstegn for meget fortjenstfullt arbeid innen idrett.

Justad Johnsen er advokat i Kleven & Kristensen («Idrettens advokatkontor»), leder av Godkjenningsnemnda for organisert kampaktivitet som tillater knockout (oppnevnt av Kulturdepartementet) og foreleser i idrettsjuss. Justad Johnsen har vært generalsekretær i Norges Seilforbund og advokatfullmektig i Norges idrettsforbund. Han har også hatt diverse tillitsverv i norsk idrett og vært styreleder i Norsk Idrettsjuridisk Forening.

 Universitetsforlaget

ISBN 978-82-15-04128-5

9 788215 041285

OMSLAG AV STIAN HOLE